

התייחסות קצרה ואוהדת ל"טעות בזיהוי חזותי של חשודים: הזמנה למחקר ורפורמה"

מאת

אברהם לוי

א. הערות לגבי המאמר. 1. בחירת הניצבים: על פי התיאור שמסר העד או על פי הדמיון לחשוד; 2. הסיכוי שעד יזהה את העבריין; 3. הסיכוי ששני עדים יבחרו באותו חשוד חף מפשע; 4. עדיפות כביכול למסדר העוקב; 5. פתרון חקיקתי; ב. תוספות. 1. מסדרי וידיאו במקום מסדרים חיים; 2. זיהוי ספונטני – דומה לחיפוש באלבום; 3. "בישול" ראיות בידי חוקרים; 4. זיהוי אדם "מוכר"; 5. מסדר ה-MSL.

מאמרם של מנשה ועאסי, "טעות בזיהוי חזותי של חשודים: הזמנה למחקר ורפורמה"¹ ראוי לציון לא רק בשל השליטה של כותביו במחקרים שנערכו ובפרסומים שפורסמו בתחום, אלא בעיקר בשל קריאתו לזרז רפורמה הנדרשת בתחום. דווקא בשל כך נראה לי כי ראוי להעיר כמה הערות ולהוסיף כמה תוספות, שבסופו של דבר יש בהן כדי לשרת את אותה מטרה חשובה.

א. הערות לגבי המאמר

1. בחירת הניצבים: על פי התיאור שמסר העד או על פי הדמיון לחשוד

המחברים ממליצים להמשיך בפרקטיקה הקיימת, לפיה הניצבים למסדר הזיהוי נבחרים על פי הדמיון בינם לבין החשוד. נראה לי כי יש לחשוב על פרקטיקה חלופית. ידועה הלצתו של החוקר מלפאס, שמסדר של ארבעה ניצבים הכוללים גבר, אישה, פיל ומקרר הוא למעשה מסדר של אחד, שכן ודאי שהעד יזכור אם מבצע העבירה היה גבר, אישה, פיל, או מקרר... מובן כי הסיטואציה המתוארת מוגזמת לשם ההלצה, אך הבעיה המודגמת בה מובנת. אחת הפעולות הראשונות שהמשטרה מבצעת במפגשה עם עד ראייה היא

1 דורון מנשה, רביע עאסי, "טעות בזיהוי חזותי של חשודים: הזמנה למחקר ורפורמה", משפטים לה 205 (תשס"ה).

גביית תיאורו של העבריין. תיאור זה עוזר לעתים לאיתור חשודים, ובדרך כלל על הניצבים לענות על התאמה כלשהי בין החשוד לבין התיאור. סביר שבעת מסדר הזיהוי יזכור העד את התיאור שמסר למשטרה ויוכל להתעלם מניצבים שתיאורם אינו הולם את התיאור שמסר.

כך, למשל, בפרשת קדושים² תיאר הקרבן את האדם שדקר אותו כ"הקטן". גובהו של החשוד בדקירה היה 1.73 – כגובהם הממוצע של גברים בארץ. עם זאת, במסדר הזיהוי שנערך, רק שניים מהניצבים התנשאו לגובה זה, בעוד שחמשת הניצבים האחרים היו בבירור גבוהים יותר. אם נחזור לדבריו של מלפאס, נראה שעבור המתלונן היו במסדר רק שלושה אנשים, שכן סביר שידע להתעלם מחמשת הניצבים הגבוהים. החוקרים בחרו את הניצבים על פי השיטה המקובלת של דמיון לחשוד, ועל פי שיטה זאת אין פסול בבחירתם, שהרי המשטרה אינה יכולה לבחור ניצבים שהיו דומים לחשוד בכל פרט.

בישראל, מסדר זיהוי חייב לכלול לפחות שמונה אנשים.³ תפקיד המסדר הוא לבדוק אם החשוד הוא אכן העבריין, כלומר: זיהוי החשוד כעבריין אמור להתרחש רק אם הוא אכן העבריין והעד מסוגל לזהותו. כאשר החשוד חף מפשע, מסדר של לפחות שמונה אנשים מגן עליו מפני זיהוי שגוי יותר משיעשה זאת מסדר הכולל פחות ניצבים. המחברים מבהירים שלא תמיד יש לעדים זיכרון משובח ביותר, ולעתים קורה שעד יזהה אדם חף מפשע כעבריין. כאשר החשוד חף מפשע, הבחירה שבחר העד צריכה להיות מקרית. בלי העבריין, לא אמורה להיות לעד סיבה מיוחדת לבחור אדם מסוים במסדר. וולס⁴ טען שבמצב כזה העד בוחר באדם שנראה לו בעל הדמיון הרב ביותר לעבריין, ומכאן שסיכווייו של החשוד התף להימצא כבעל הדמיון הרב ביותר לא אמורים לעלות על סיכווייהם של הניצבים האחרים. אם יש במסדר שמונה אנשים, הרי שמתוך שמונה מסדרים ייבחר החשוד כבעל הדמיון הרב ביותר לעבריין פעם אחת, היינו: בשמינית מהמסדרים (12.5% מהם). אולם, אם עבור העד קיימים רק שלושה אנשים במסדר, סביר שהחשוד התף יימצא כבעל הדמיון הרב ביותר פעם בשלושה מסדרים, היינו: בשליש (33%) מהמסדרים.

כאשר החשוד הוא העבריין, אין זה משנה אם המסדר הוא של שלושה או של שמונה אנשים. עד בעל זיכרון טוב, היכול לזהות את העבריין, יעשה זאת באותה מידה אם יש לפניו שני ניצבים בעלי דמיון לעבריין ובין אם עומדים לפניו שבעה כאלה. לכן עדיף מסדר של שמונה ניצבים על מסדר של שלושה

2 ת"פ (מחוזי, ת"א) 40371/99 מדינת ישראל נ' קדושים (לא פורסם, 5.10.00).

3 הנחיות לעריכת מסדר זיהוי של מחלקת חקירות, משטרת ישראל.

4 Gary L. Wells, "The Psychology of Lineup Identification," 14 *J. Applied Psychol.* 89 (1984).

ניצבים: העברייין נבחר באותה מידה על ידי העד, אך לחשוד התף יש סיכויים גדולים יותר לא להיבחר. המסדר מסייע להבחין בין העברייין לבין התף. כפי שראינו, מספר הניצבים העומדים לפני העד אינו קובע את גודל המסדר האמיתי כשהעד יכול להתעלם מחלק מהם. כאשר העד תיאר את העברייין כ"הקטן" והחוקרים מציבים בפניו רק שלושה ניצבים נמוכים, אזי משתתפים במסדר רק שלושה ניצבים, ולחשוד התף יש סיכוי גדול יותר להיבחר. במצב כזה המסדר פחות אמין.

יש לשים לב שקביעתה של הפסיקה שהחשוד לא יהיה חריג במסדר היא אמנם חשובה אך אינה מספקת.⁵ בפרשת קדושים החשוד לא היה חריג, שכן היו במסדר שני ניצבים אחרים באותו גובה; ובכל זאת הציב מסדר זה את החשוד – גם אם תף – בסיכון גבוה בהרבה להימצא כעברייין מאשר בסיכוי להיבחר ככזה במסדר של שמונה ניצבים.

המחברים טוענים נגד שימוש בתיאור שהעד מוסר, שכן תיאורים אלה נוטים להיות כלליים ביותר. לוס וולס⁶ הדגישו עובדה זאת דווקא לחיוב: ניצבים שייבחרו על פי תיאורים אלו יהיו שונים זה מזה ומהחשוד עצמו, כך שאם החשוד הוא העברייין יהיה קל לזהותו (מסדר שמצליח לזהות טוב יותר את העברייין הוא אמין יותר, בדיוק כמו מסדר שמקטין את הסיכוי לזהות בשגגה חשוד תף מפשע. בשני המקרים המסדר מבחין טוב יותר בין האשם לתף). אם החשוד תף מפשע לא תהיה לעד סיבה מיוחדת לבחור דווקא בו: מכיוון שכל הניצבים מתאימים לתיאור שמסר, הוא לא יוכל להתעלם מאיש מהם.

המחברים דואגים, ובצדק, לאינטרפרטציה הניתנת למילים שבהן העד מתאר את העברייין. מה, למשל, פירושה המדויק של התיבה "הקטן" בפרשת קדושים? נזכור שהמטרה היא לא לאפשר לעד להתעלם מניצבים במסדר. הפתרון הוא אם כן לבחור את הניצבים רק על פי האפיונים שהעד נתן, כפי שהציעו לוס וולס, כדי לשמור על השוני בין הניצבים לבין העברייין. אולם, במקום לבחור בניצבים שיתאימו לתיאור העברייין כפי שמסר העד, יש להתאימם לחשוד דווקא (ושוב, רק באפיונים בהם השתמש העד) כך שיהיו דומים לחשוד ככל האפשר. לפיכך, בדוגמה שלנו – "הקטן" – חשוב שהניצבים יהיו בגובה קרוב מאוד ל-1.73 – גובהו של החשוד. בדוגמה שהביאו המחברים – "עיניים קטנות" – חשוב שעיני הניצבים יהיו קטנות כמו עיני החשוד.

5 ת"פ (רחובות) 4865/00 מדינת ישראל נ' נחמיאס (לא פורסם, 25.9.01).

6 C. A. Elizabeth Luus & Gary L. Wells, "Eyewitness Identification and the Selection of Distracters for Lineups," 15 *Law & Hum. Behav.* 43 (1991).

אם כן, הדרך המוצעת לבחירת הניצבים שונה מהדרך המקובלת בשני מובנים: נעשה שימוש בתיאור העברייין כפי שנמסר על ידי העד כדי לבחור את האפיונים הרלבנטיים, והניצבים צריכים להיות דומים מאוד לחשוד רק באותם אפיונים. המחברים העלו במאמרם בעיה נוספת – בעיית החשוד שאינו מתאים בפרט כלשהו לתיאור שמסר העד. כך, למשל, ייתכן שלחשוד יש דווקא עיניים גדולות. לוס וולס⁷ הציעו פתרון הולם לבעיה זו. מכיוון שאסור שהחשוד יהיה חריג במסדר, עבור אותו אפיון יש להתאים את הניצבים לחשוד ולא לתיאור, כלומר: לכולם צריכות להיות עיניים גדולות – למרות התיאור שמסר העד. מעניין שפתרונם ופתרונם של לוס וולס במקרה זה הם למעשה אותה ההצעה: על הניצבים בכל מקרה להיות בעלי דמיון רב ככל האפשר לחשוד, אבל רק בנוגע לאפיונים שציין העד. לינדזי ועמיתיו⁸ הוסיפו תיקון קטן אך חשוב: הם הראו שיש תיאורים מובנים מאליהם, שעד לא יזכיר אותם אלא אם העברייין יוצא־דופן. כך, למשל, סביר שעד לא יציין שלעברייין אין שפם, זקן, משקפיים, קרחת, או סימן או מום אחר. לכן, אסור להכניס למסדר ניצבים בעלי תכונות אלה, אלא אם העד הזכיר במפורש שהם מתארים את העברייין.

2. הסיכוי שעד יזהה את העברייין

המחברים טוענים שאם עדים נוטים לזהות את העברייין במסדר הזיהוי, יש להתייחס ברצינות רבה לא־זיהוי. עם זאת, לא נכון יהיה לומר כי לרוב עדים מזהים את העברייין, כפי שעולה מנתונים שהמחברים ככל הנראה לא עשו בהם שימוש. רייט ומקדייד⁹ מצאו, בהסתמך על נתונים שסיפקה משטרת לונדון, שרק 39% מהעדים זיהו את החשוד כעברייין. אף על פי כן, צודקים המחברים בטענתם בדבר ההתייחסות הראויה לא־זיהוי. אמנם סביר שעד לא יצליח לזהות את החשוד כעברייין מכיוון שזיכרונו פגום, אך סביר לא פחות שלא זיהה אותו מכיוון שלמעשה מדובר בתף מפשע.

בפרשת קדושים שהוזכרה קודם לכן¹⁰ זיהה אחד העדים את החשוד כעברייין, בעוד ששניים אחרים לא עשו כן, כשלאחד מהם הייתה אפשרות טובה יותר

7. שם.

8. Rod C. L. Lindsay, Ronald Martin & Lisa Webber, "Default Values in Eyewitness Descriptions: A Problem for the Match-to-Description Lineup Foil Selection Strategy," 18 *Law & Hum. Behav.* 527 (1994).

9. Daniel B. Wright & Anne T. McDavid, "Comparing System and Estimator Variables Using Data from Real Line-ups," 10 *Applied Cognitive Psychol.* 75 (1996).

10. עניין קדושים, הערה 2 לעיל.

ללמוד את פני העברייין מהאפשרות שהייתה לעד המזהה לעשות כן. כמו כן, ראינו שעבור העד המזהה היו למעשה רק שלושה ניצבים במסדר שכלל את החשוד – הניצבים הנמוכים. כמו כן, יש ראיות המצביעות על כך שעל אותו עד הופעל לחץ לזהות את העברייין במסדר. נראה שכאשר ישנם אי-זיהויים לצד זיהויים יש לבדוק יותר לעומק את הראיות הקשורות במהימנות של מסדרי הזיהוי השונים.

המתברים טוענים שאם נפלו פגמים במסדר, משקל אי-הזיהוי אמור להיפגע באותה המידה שנפגע משקל הזיהוי. לדעתי המצב אינו כה פשוט, והדבר תלוי בפגם הספציפי. בפרשת קדושים, למשל, קיימת עדות שלפיה אדם בעל השפעה הבטיח לשכנע את העד המזהה ש"זוהי את העברייין". ניסיון שכנוע כזה פוגע במסדר, שכן יש בו כדי לשכנע את העד שהעברייין אכן נוכח במסדר, וכן הוא מבטל את האזהרה הכלולה בהוראות של מסדר הזיהוי – המזהירות את העד שייתכן שהעברייין אינו במסדר, במטרה למנוע מעדים בעלי זיכרון חלש מלנחש ו"לזהות" בשגגה חשוד חף כעברייין. כמו כן, ניסיון השכנוע מהווה לחץ ישיר על העד לנחש. מצד שני, הראיות לא מלמדות שלחץ כזה הופעל גם על העדים האחרים, ולכן נראה שפגם זה רלבנטי רק לגבי העד המזהה ואין בו כדי להשפיע על משקל אי-הזיהוי של העדים האחרים.

כבר ראינו שנפל פגם נוסף במסדר שנערך לעד המזהה, שתיאר את העברייין כ"הקטן" – שבכל זאת הובאו למסדר חמישה ניצבים גבוהים יותר. כפי שראינו, דבר זה הגדיל את הסיכוי שהחשוד ייבחר במסדר גם אם היה חף מפשע. אם גם אחד העדים האחרים תיאר את העברייין כנמוך, הרי שגם עבורו גדל הסיכוי שיבחר בחשוד. אם בכל זאת לא בחר בו, הרי שיש בכך כדי לחזק – ולא להחליש – את אי-הזיהוי, שנגרם על אף מספרם המצומצם של הנמוכים במסדר. בכל שלושת המסדרים גילה החשוד סימני מתיחות בולטים, דבר שסימן אותו כחריג ושוב הגדיל את הסיכוי ש"זוהי" על אף חפתו. גם כאן ניתן לסעון לקל וחומר בנוגע לאי-הזיהוי של העדים האחרים: לאי-הזיהוי משקל רב יותר. לעומת זאת, במסדר שבו הניצבים דומים מדי לחשוד, הסיכוי שעד יזהה את החשוד כעברייין עלול לקטון,¹¹ ולכן לאי-הזיהוי במקרה כזה משקל קטן יותר. פגם המתאים לטיעונים של המתברים היה יכול להיות, למשל, היעדרו של עורך-דינו של החשוד בשל מחדל משטרת. במקרה כזה סביר לפקפק באמינות המסדר באופן כללי.

3. הסיכוי ששני עדים יבחרו באותו חשוד חף מפשע

המחברים מצטטים את Koehnken, Malpass & Wolgater, שלפיהם הסיכוי ששני עדים יבחרו בחשוד חף מפשע במסדר של שישה אנשים הוא $1/6 \times 1/6 = 2.8\%$. טיעון זה נכון רק אם כל עד בוחר בחשוד מתוך מסדר זיהוי שונה (עם ניצבים שונים), והוא שגוי אם מדובר במסדר זיהוי אחד. כאשר עד בוחר בחשוד כשהחשוד חף מפשע, הוא בוחר באדם הדומה ביותר לעבריין. במסדר הכולל שישה אנשים, הסיכוי שהחשוד יהיה הדומה ביותר לעבריין הוא כמובן – בהנחה שמדובר במסדר הוגן – שווה לזה של כל ניצב, דהיינו: $1/6$. אם שני עדים נתנו את אותו תיאור של העבריין, וכל הניצבים מתאימים לתיאור זה, והעדים מחליטים לבחור מתוך אותו מסדר – סביר שהם יבחרו באדם הדומה ביותר לעבריין, ולכן הסיכוי ששניהם יבחרו בחשוד החף מפשע נשאר $1/6$, דהיינו: 16%.

למעשה, אם בוחרים בניצבים על פי השיטה שהצעת, ממילא סביר שיערכו מסדר זיהוי שונה לכל עד, מכיוון שעדים נוטים לתת תיאור שונה של אותו עבריין. אכן, אם עדיין שני עדים "יזהו" את החשוד כעבריין, אפשר יהיה לתת אמון רב יותר ב"זיהוי" הכפול: פחות סביר שהחשוד הוא חף מפשע אם הוא נבחר על ידי שני עדים שונים מתוך שני מסדרים שונים. מצב כזה אפשרי רק כשהחשוד הוא הדומה ביותר לעבריין בכל אחד מהמסדרים.

4. עדיפות כביכול למסדר העוקב

הסתמכותם של המחברים על מאמרם של סטבלי ושותפיה¹² היא סבירה לחלוטין, אך יש לזכור שבימינו מתפתחת חשדנות¹³ – מוצדקת, לדעתי – כלפי המסדר העוקב. קיימות שתי חולשות במחקרים שעליהם התבסס המאמר הנ"ל. ראשית, הזכרנו כבר את העדיפות למסדר המסורתי הסימולטני כשבוחרים את הניצבים

12 Nancy M. Steblay, Jennifer Deisert, Solomon Fulero & Rod C. L. Lindsay, "Eyewitness Accuracy Rates in Sequential and Simultaneous Lineup Presentations: A Meta-analytic Comparison," 25 *Law & Hum. Behav.* 459 (2001).

13 Amina Memon & James Bartlett, "The Effects of Verbalization on Face Recognition in Young and Older Adults," 16 *Applied Cognitive Psychol.* 635 (2002); Amina Memon & Fiona Gabbert, "Unravelling the Effects of Sequential Presentation in Culpit-Present Lineups," 17 *Applied Cognitive Psychol.* 703 (2003); Avraham M. Levi, *An Analysis of Multiple Choices in MSL Lineups, and a Comparison with Simultaneous and Sequential Ones* (in press); Avraham M. Levi, *Multiple Choices in Large Sequential Lineups with Children and Adults* (in press).

שיהיו דומים לחשוד רק בנוגע לאפיונים שהזכיר העד בתארו את העברייין. במצב כזה לעדים קל יותר להבחין בעברייין מבין הניצבים ו"לזהות" אותו. במחקרים שעליהם הסתמך המאמר המוזכר,¹⁴ החשודים נבחרו בשיטה הישנה – היינו: במסדרים שבהם הניצבים היו דומים לחשוד – ולכן הזיהויים במסדר המסורתי היו רבים יותר אך במעט מאשר במסדר העוקב. יש לשים לב שהשינוי בשיטת הבחירה של הניצבים אינו מועיל במיוחד למסדר העוקב, מכיוון שבמסדר זה העד רואה את הניצבים אחד אחרי השני, מבלי שידע מי עוד אמור להופיע – ולכן אין הוא יכול להשתמש באותה המידה בחוסר-הדמיון שבין הניצבים לבין החשוד כשהחשוד הוא העברייין. ואכן, בכמה מחקרים חדשים בולט יתרונו הברור של המסדר המסורתי על המסדר העוקב בזיהוי העברייין.¹⁵ במחקר שלי, למשל, 62.5% מהעדים הצליחו לזהות את העברייין במסדר סימולטני של שישה אנשים, בעוד שרק 35% זיהו את העברייין במסדר סדרתי של שישה.

נוסף על כך, היתרון הגדול של המסדר העוקב המסורתי שנמצא בשנים קודמות¹⁶ – הימנעות מ"זיהויים" שגויים של חשודים חפים – התבסס על טעות בעריכת המחקרים ובניתוח התוצאות. מקור הבעיה בהרגל של החוקרים לבחור אדם ספציפי להיות "חשוד חף" ולבחור לתפקיד זה את האדם הדומה ביותר ל"עברייין". כאשר אותו אדם תפס את מקומו של העברייין במסדר סימולטני שבו העברייין היה חסר, ברור שגדלה נטייתם של העדים לבחור דווקא בו. בהשוואה למציאות, כמובן, אלו "זיהויים" שגויים רבים מדי. במציאות החשוד החף לא יהיה תמיד הדומה ביותר לעברייין. במסדר סימולטני בארץ, הנערך בנוכחותם של שמונה ניצבים, אם המסדר הוגן, הדבר אמור להתרחש רק בשמינית מהמקרים – הרבה פחות – ולכן הבחירות השגויות אמורות להיות מעטות יותר. שוב נשים לב שהדמיון בין החשוד החף לבין העברייין ממלא תפקיד בעיקר במסדר המסורתי. במסדר העוקב אין לעד אפשרות להשוות בין הניצבים ולבחור בניצב הדומה ביותר לעברייין, מכיוון שעליו להחליט בנוגע לכל ניצב אם כן אם לאו בשרם יראה את הניצב הבא. לכן, באותם ניסויים במסדר העוקב לא הייתה נטייה לבחור דווקא באותו חשוד חף מפשע שהיה הכי דומה לעברייין. אם כן, ההנחה שבמסדר הסימולטני היו זיהויים רבים שגויים יחסית למסדר הסדרתי – בטעות יסודה.

14 למשל, Brian L. Cutler & Steven D. Penrod, "Improving the Reliability of Eyewitness Identification: Lineup Construction and Presentation," 73 *J. Applied Psychol.* 281 (1988); Rod C. L. Lindsay & Gary Wells, "Improving Eyewitness Identifications from Lineups: Simultaneous Versus Sequential Lineup Presentation," 70 *J. Applied Psychol.* 556 (1985).

15 ראו הערה 13 לעיל.

16 ראו הערה 14 לעיל.

כך, במחקר המקורי של לינוי וולס, שהשווה בין שני המסדרים,¹⁷ נמצא שכאשר נספרו הפעמים שבהן עדים בחרו באדם כלשהו בשגגה והעברייין לא נכח במסדר, 48% בחרו בשגגה במסדר סימולטני לעומת 35% במסדר סדרתי. כמצופה, יש פחות בחירות במסדר הסדרתי ועל כן גם פחות בחירות בשגגה, אך ההבדל בין שני המסדרים אינו גדול.

לעומת זאת, כאשר בדקו "זיהויים שגויים" – דהיינו: בחירה בחשוד חף הדומה ביותר לעברייין – נמצא ש-43% מהעדים במסדר הסימולטני בחרו בחשוד החף (כמעט כולם מתוך אותם 48% שבחרו משהו בשגגה), בעוד שרק 17% מהעדים במסדר הסדרתי בחרו דווקא בו. ההבדל המטעה בין 43% ל-17% הרבה יותר מרשים, כמובן, מההבדל המציאותי בין 48% ל-35%.

כאמור, סטבלי ועמיתיה התבססו על ניסויים שנפלו בהן שתי טעויות.¹⁸ שיטת בחירתם של הניצבים במסדר סימולטני הקטינה את אחוז הזיהויים האמיתיים של העברייין, בעוד ששיטת בחירתו של החשוד החף מפשע הגדילה את הזיהויים השגויים של המסדר הזה. אם כן, התוצאה של שתי טעויות אלו היא שהמסדר העוקב נראה אטרקטיבי יותר ביחס למסדר הסימולטני, וזאת בגלל ההבדל הגדול בין השניים בשאלת הזיהויים השגויים. בלי הטעויות הללו אין בעצם הבדל בין המסדרים בנוגע ליכולתם להבחין בין אשם לחף מפשע. במסדר הסימולטני יש אפשרות טובה אך במעט לזהות עבריינים, ובמסדר הסדרתי יש אפשרות טובה אך במעט להימנע מזיהויים שגויים של חפים מפשע.

המחברים הציגו את המסדר העוקב כפתרון שעשוי לשפר במידה רבה את אמינות המסדר, אך נראה שהאמת רחוקה מאוד מקביעה זאת. למעשה, הפתרון היעיל ביותר הוא הגדלת המסדר, למשל: הגדלת המסדר פי שלושה כך שיכלול 24 אנשים, ויקטין פי שלושה את הזיהויים השגויים של החף מפשע.

אגב: השימוש במסדר העוקב בצפון אמריקה פחות מרשים מאשר נראה לעין. למשל, בעיר טורונטו שבאונטריו, קנדה, שבה גרים רוב תושבי אונטריו, לא נעשה בו שימוש.¹⁹ גם במקומות אחרים באונטריו²⁰ וכמעט בכל ניו-ג'רזי²¹ מעוותים את המסדר העוקב כך שתוצאותיו דומות מאוד למסדר הסימולטני: יותר זיהויים נכונים על חשבון יותר זיהויים שגויים. בניו-ג'רזי, למשל, מבקשים מהעד להחליט רק לאחר שראה את כל הניצבים במסדר. כך יש לעדים הזדמנות

17 Lindsay & Wells, הערה 14 לעיל.

18 Steblay, Deisert, Fulero & Lindsay, הערה 12 לעיל.

19 עובדה שלמדתי בביקורי במטה משטרת טורונטו.

20 Rod C. L. Lindsay & Karen Bellinger, "Alternative to the Sequential Lineup: The Importance of Controlling the Picture," 84 J. Applied Psychol. 315 (1999).

21 Det. I D. Medea NJSP Investigations, 26.12.03. מסר בדואר אלקטרוני.

להשוות בין כל חברי המסדר לפני שמחליטים – בדיוק התוצאה שהמסדר הסדרתי אמור למנוע.

5. פתרון חקיקתי

עלי לחלוק על המלצתם של המחברים בדבר חקיקה שתפתור את הבעיות הרבות של עדות הראייה. שורש הבעיות הוא היעדר מידע מצד כל הגורמים במערכת המשפט הפלילי, ומי ערב לכך שהחקיקה תשקף דווקא את עמדות המחברים ולא את העמדות של הפועלים במערכת כיום?

כמו כן, נראה לי מסוכן לקבוע בחוק מסקנות בתחום מתפתח כמו חקר עדות הראייה. ניתן להדגים בעייתיות בתחיקה בתחום המתפתח של עדות הראייה מהנעשה באנגליה. שם, טרם התפרסם ברבים המסדר העוקב, רצה המחוקק להגן מפני עד פזיז שממהר "לזהות" ניצב עוד לפני שהספיק להתבונן בכל הניצבים, וחייבו לעשות כן.²² זאת, בניגוד גמור להיגיון ולפרקטיקה של המסדר העוקב. התוצאה היא שבאנגליה אסור לערוך מסדר עוקב, עם או בלי האפשרות לבחור ביותר מאדם אחד.

נדמה לי כי בטרם פונים לחקיקה יש למצות את האפיק ההסברתי עד תום. כולי תקווה שהמאמרים של מנשה ועאסי ושלי יתרמו להבנה רבה יותר בתחום זה. יש מקום להעביר את המידע דרך הצינורות המקובלים של הכשרת העובדים במערכת המשפטית הפלילית, החל בקורסים בבתי הספר למשפטים, דרך השתלמויות לסנגורים ותובעים, וכלה בהשתלמויות לשופטים. נוסף על כך, על אף המידע הרב שנאסף על ידי פסיכולוגים החוקרים בנושא, הצטרפותם של משפטנים על ניסיונם הייחודי בתחום היה מועיל מאוד. על כן, אני מצטרף לקריאתם של מנשה ועאסי למחקר נוסף.

ב. תוספות

1. מסדרי וידאו במקום מסדרים חיים

כאמור, לשיטתי יש לקיים מסדרים שבהם נוכחים לפחות 24 אנשים. ברור שלא ניתן לערוך מסדר "חי" כזה; לעתים קרובות חוקרי המשטרה מתקשים למצוא אפילו שבעה ניצבים מתאימים שיעמדו עם החשוד, קל ותומר 23. למסדר החי יש בעיות נוספות המצדיקות את הפסקת השימוש בו. המחברים מסבירים כיצד

22 Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) (Eng.), Code D.22

במסדר החי כל חשוד עלול להיות יוצא דופן מכיוון שהוא ודאי חרד יותר מהניצבים המוגנים מפאת היותם בחזקת חפים מפשע. ואכן, בפרשת קדושים הראה החשוד סימני חרדה. 74% מ"העדים המדומים" – אנשים שנתבקשו לגחש מיהו החשוד במסדר שכזה – אכן בחרו בחשוד.

קיימים כשלים אחרים מצד המשטרה המביאים לחריגותיו של החשוד, בהיותו לעתים קרובות העצור היחידי במסדר. כך, למשל, בתיק אחד²³ היה החשוד היחידי שנעל נעלי בית במסדר הויהוי, והעדה ציינה זאת ואכן בחרה בו. נוסף על כך, הקושי למצוא אפילו שבעה ניצבים מתאימים בדיוק ברגע שבו נדרש מסדר זהוי מביא לעיוותים רבים. לעתים קרובות מדי מובאים ניצבים לא מתאימים שהעד יכול להתעלם מהם, כפי שראינו בפרשת קדושים. חוקרים מסרבים להיענות לבקשת עורך-דינו של החשוד להחליף ניצבים – כפי שגם קרה בפרשת קדושים – פשוט מכיוון שאין להם במי להחליפם. נוסף על כך, החוקרים לא עורכים מסדרים שונים עבור כל עד או חשוד – בשל אותו קושי למצוא ניצבים מתאימים.

גם מסדר תמונות אינו פתרון מבטיח. מאידך גיסא, ניסויים שהשוו מסדרי וידאו למסדרים חיים לא מצאו יתרון כלשהו לסובת המסדר החי.²⁴ אם מצלמים את החשוד בידאו לפני המסדר באותו מעמד שמצלמים את הניצבים – למשל: כשמצלמים חשודים לאלבום העבריינים (כפי שאמנם נעשה לפני כמה שנים בשתי תחנות משטרה²⁵) – החשוד גם לא יגלה סימני מתיחות. נוסף על כך אפשר להקים ספרייה גדולה של סרטוני וידאו, שמהם אפשר יהיה לבחור ניצבים מתאימים ללא קושי. אותה טכנולוגיה הקיימת היום במשטרת ישראל, שבעזרתה נוהגים לצלם תמונות של חשודים, מסוגלת גם לצלם סרטוני וידאו. כמו כן קיימת תוכנה שבעזרתה ניתן בקלות לערוך מסדרי וידאו. אם כן, העלות הכרוכה עבור המשטרה במעבר למסדרי וידאו היא נמוכה, בעוד שהרווח שיצמח רק מייתור הצורך לחפש אחר ניצבים למסדר חי יעורר עניין אצל כל תוקר משטרה.

23 ת"פ (מחוזי, ת"א) 125/93 מדינת ישראל נ' דרף (לא פורסם, 25.5.95).

24 Brian L. Cutler & Ronald P. Fisher, "Live Lineups, Videotaped Lineups, and Photoarrays," 3 *Forensic Rep.* 439 (1990); Brian L. Cutler, Ronald P. Fisher & Cindy L. Chicvara, "Eyewitness Identification from Live Versus Videotaped Lineups," 2 *Forensic Rep.* 93 (1989); J. C. Yuille & J. L. Cutsall, *Live vs. Video Media in Eyewitness Events and Lineups* (1984, Unpublished Manuscript).

25 חלק מפרויקט שעליו הייתי ממונה במשטרת ישראל.

2. זיהוי ספונטני – דומה לחיפוש באלבום

זיהוי ספונטני נראה על פניו כזיהוי אמין, שכן הוא נעשה מבלי שהמטרה מבקשת לנסות ולזהות את העברייין. היגיון זה מתעלם מהעובדה שלעדים יש עניין – במיוחד כשהם הקרבן – למצוא את העברייין.

לפני שנים ספורות, אשה שנאנסה "זיהתה ספונטנית" את ה"אנס" בחוף הים. מכיוון שמבדיקות DNA היה ידוע שאותו עברייין אנס אשה אחרת, ערכו לה מסדר זיהוי עם החשוד והיא אמנם "זיהתה" אותו. החוקר בתיק ביקש בכל זאת שתיערך לחשוד בדיקת DNA, והסתבר שהוא איננו האנס.²⁶ ככל הנראה, הנאנסת הראשונה כל כך רצתה למצוא את האנס, שהיא "מצאה" אותו בין האנשים הרבים בחוף הים.

כמו בשאלת החיפוש באלבום, גם כאן אין אפשרות לפתור את בעיית העד שמאוד רצה למצוא את העברייין אך שגה. אין ניצבים שהם בחזקת חף מפשע, שאם העד בוחר אחד מהם אפשר לדעת שהעד טעה. מסדר זיהוי משול לקליעה למטרה: על העד "לקלוע" (לבחור בחשוד) כדי שיהיה "זיהוי". שימוש ב"זיהוי ספונטני" או חיפוש באלבום לקביעת "זיהוי" משול לאותו אדם שקודם יורה ולאחר מכן מצייר את המטרה מסביב למקום שבו פגע. כמו החיפוש באלבום, גם הזיהוי הספונטני יכול לתת למטרה קצה של חוט – דהיינו: חשוד – שיאפשר המשך חקירה וגילוי ראיות בעד ונגד חפותו; עם זאת, כראייה עצמאית מדובר בכלי מאוד לא אמין.

3. "בישול" ראיות על ידי חוקרים

"זיהוי ספונטני" בתחנת משטרה, שבו העד נפגש "בטעות" עם החשוד ו"מזהה" אותו, הוא בעייתי במיוחד. הדעת אינה סובלת שהדבר קורה בשגגה. למשל, בעיר אחת היו שני "זיהויים" שנעשו במפגש כזה תוך שלושה חודשים.²⁷ שיטה זו מאפשרת למשטרה להתחמק מהמעמסה שמטיל עליה המסדר החי, וכן להעלות בהרבה את הסיכוי ל"זיהוי" כביכול. באחד המקרים החשוד היה ממוצא אתיופי, וכך גם העברייין. הסבירות שבמקרה כזה העד יסיק שאכן מדובר בחשוד בתיק שלו היא גבוהה מאוד. במקרה השני הייתה היכרות שטחית בין החשוד לבין העד. מנשה ועאסי הסבירו כיצד היכרות כזו מעלה את הסיכוי ל"זיהוי", מתוך כך שהחשוד נראה מוכר. מובן שיש לחדול מהשימוש בשיטה זו כדי להשיג זיהוי לכאורה.

26 דיווח של המעבדה הביולוגית במטה הארצי, משטרת ישראל.

27 תיקים שבטיפול כעד מומחה בעת כתיבת מאמר זה.

לחוקרים יש דרך אחרת לניצול היכרות מוקדמת בין העד לחשוד כדי להשיג "זיהוי" פגום. יש מקרים שבהם נוכחים בזירת הפשע אנשים שרק חלק מהם מעורבים בפלילים. קורה גם שהקרבן מעיד שהוא לא ראה את התוקף, ובכל זאת המשטרה עורכת לו מסדר זיהוי שבו הוא אמור "לזהות" את העבריין, כשאדם שהיה נוכח באירוע – אך לא דווקא ביצע את העבירה – הוא החשוד. העד יסיק שהחשוד הוא העבריין – מכיוון שאם המשטרה חושדת בו אז ודאי יש לה ראיות חזקות נגדו – ו"זיהה" אותו בביטחון רב, אף על פי שלמעשה הראיה החזקה ביותר והכמעט יחידה שיש למשטרה היא ה"זיהוי" הפגום הזה.

כך קרה בפרשת קדושים. קרבן הדקירה העיד שהיה מרוכז כל כך בניסיון להיחלץ לעזרת חברו המוכה עד שלא ראה כלל שמישהו עומד לדקור אותו. הוא רק הרגיש כאב ומצא את עצמו שרוע על הכביש. בכל זאת ערכה המשטרה מסדר שכלל את החשוד במטרה לזהות את הדוקר, והעד אכן "זיהה" אותו. אין ספק שהחשוד היה בזירת העבירה, אך היו בה גם אחרים.

4. זיהוי אדם "מוכר"

המחברים מעלים את השאלה המעניינת בנוגע למידת ההיכרות של העד עם החשוד הדרושה כדי לוותר על מסדר זיהוי. באירוע שהתרחש לא מזמן נשדדה פקידת בנק²⁸ שטענה להכרות מוקדמת עם השודד. מכיוון שהיה גם השכן שלה וגם לקוח בבנק. חוקרי המשטרה ערכו בכל זאת מסדר זיהוי. העדה הצביעה תחילה על אדם אחר במסדר, ורק אז, בהיסוס, בחרה את החשוד. אלו ודאי לא היו סימנים של היכרות מספקת המאפשרת ויתור על מסדר זיהוי. מנתוני משטרת לונדון עולה שב-25% המקרים שבהם ערכו מסדר זיהוי למרות שהעד טען להיכרות מוקדמת העד לא זיהה את החשוד.²⁹ אכן, נראה כי מוצדקת ההמלצה לוותר על מסדר זיהוי רק במקרים של היכרות טובה מאוד.

28 תיק גוסף שבטיפול כעת כעד מומחה.

29 Tim Valentine, Alan Pickering & Stephen Darling, "Characteristics of Eyewitness Identifications that Predict the Outcome of Real Lineups," 17 *Applied Cognitive Psychol.* 969 (2003).

Avraham M. Levi, *Protecting Against Boredom & Other Issues: An MSL 160-Person Photo Lineup* (2000, Unpublished manuscript); A. M. Levi, "Up to Forty: Lineup Size, the Modified Sequential Lineup, and the Sequential Lineup," 7 *Int'l J. Cognitive Tech.* 39 (2002); Avraham M. Levi, *Multiple Choices in Large Sequential Lineups with Children and Adults* (2002, Submitted for publication); Avraham M. Levi, *An Analysis of Multiple Choices in MSL Lineups, and a Comparison with Simultaneous and Sequential Ones* (2003, Submitted for publication); A. M. Levi & Y. Winesberg, "Adding Voice to the

5. מסדר ה-MSL

ראינו שהמסדר הסימולטני אינו אמין דיו, ושהמסדר העוקב אינו אמין עוד יותר. אם כן, דרושה שיטת מסדר אחרת.

(א) שיטת המחקר

בששת המחקרים האחרונים שערכתי,³⁰ כולם על מסדר ה-MSL (multiple-choice, sequential, large), גייסתי את העדים בצורה הבאה: הסתובבתי בין משרדים שונים, באוניברסיטה, במשרדי ממשלה או במשרדים אחרים במרכז העיר, ואפילו בין בתים ושכונות שונות, עם שותף שגילו כגיל סטודנט. לאחר שהצגתי את עצמי ביקשתי מהאנשים שאליהם פניתי להשתתף במחקר קצר ומעניין על זיכרון. אם הסכימו, פניתי אל שותפי שימצא זמן מתאים בלוח הזמנים שבדיו, והוא רשם את שמו של האדם ואת מספר הטלפון שלו. כאשר הגעתי אל המשתתפים בזמן המתאים לערוך את הניסוי, הודעתי לאותם אנשים – שבינתיים הפכו לעדים – שאני עורך מסדר זיהוי, וה"עבריין" הוא שותפי הצעיר. המחברים צודקים כמובן בהערכתם שאירוע הגיוס, שהיה גם האירוע של עדות הראייה, אינו פשע, ויש להיזהר בהשלכת התוצאות על מצבים אמיתיים. הערה זו נכונה לגבי כל ניסוי, שהוא הכלי המרכזי של פסיכולוגים בתחום זה. כך, למשל, רק בניסויים אנתנו יודעים אם העבריין נמצא במסדר או לא. היתרון של האירוע שלי הוא בכך שלמרות שחסרים בו האפיונים של פשע אמיתי – היותו של העד קרבן שחווה תקיפה פיזית ומאויים בכלי נשק – בכל זאת מדובר באירוע המקשה על זיהוי ה"עבריין". זאת, משום שאני הייתי הדמות הבולטת, שותפי שימש בתפקיד עוזר בלבד, והעד לא היה משקיף מן הצד. העסקנו אותו בחשיבה על מועד מתאים ולקחנו ממנו את פרטיו. נוסף על כך, על פי רוב גיל הנשאל לא היה הגיל האופטימלי לזיכרון חזותי, ואכן עדים רבים טענו לאחר מכן שכמעט לא שמו לב אל שותפי. גם התוצאות שיקפו זיכרון שאינו אופטימלי.

Lineup and the Confidence-Accuracy Relationship. Tests Using the MSL Lineup," *Int'l J. Cognitive Tech.* (in press)

Avraham M. Levi, *An Analysis of Multiple Choices in MSL Lineups, and a Comparison with Simultaneous and Sequential Ones*, 30 *Crime Group*, החוג לקרימינולוגיה של האוניברסיטה העברית. מחקר זה בוצע בתמיכת

(ב) אפשרות ליותר מבחירה אחת

נזכור שהבעיה של המסדר העוקב היא בכך שעדים מיעוט לבחור גם כשהעבריינין היה במסדר. הסברתי זאת בכך שגם עדים שהיו מסוגלים לזהות את העבריינין לא היו בטוחים בעצמם. המסדר העוקב ודאי פוגע בביטחונם של העד, מכיוון שעליו להחליט עוד בטרם הספיק לראות חלק מהמסדר. אם כן, היו עדים שהיססו כשהופיע העבריינין – שמא הוא רק ניצב הדומה לעבריינין. הם הבינו שאם יבחרו בו בטעות הם יפספסו את העבריינין האמיתי, שהרי יש רק הזדמנות אחת לבחירה. חלקם, אם כן, לא בחרו בעבריינין, וחיכו לראות מי עוד במסדר – עד שלבסוף היה מאוחר מדי.

הפתרון שלי לבעיה זאת היה לאפשר לעד לבחור יותר מאדם אחד במסדר. במקרה כזה העד לא יסתכן בהחמצת העבריינין כשהוא בוחר באדם כלשהו, ועדים שאכן יכלו לזהות את העבריינין לא ייססו לבחור בו. מובן שיש לפתור בעיה חדשה: בלתי-אפשרי שהעד יזהה יותר מאדם אחד כעבריינין, ועל כן דרוש אמצעי שיבחין בין בחירות העד כדי להגיע ל"זיהוי" הסופי.

לשם כך, בכל פעם שהעד בחר במישהו, ביקשתי ממנו לציין את מידת ביטחונו שאמנם האדם שבו בחר הוא אכן העבריינין. רק כשעד בחר במישהו במידת ביטחון רבה יותר משאר בחירותיו מאשר בבחירתו של כל אדם אחר נחשב הדבר ל"זיהוי", וכמובן שרק כאשר האדם שנבחר כך אכן היה העבריינין נחשב הדבר לזיהוי מדויק. על פני הדברים נראה שזו הגדרה סבירה של זיהוי מדויק. רק עד שמוכיח יכולת לזהות את העבריינין בביטחון רב יותר יחסית לבחירות אחרות יכול להיות "עד מדויק".

קיימים נתונים נוספים התומכים בהגדרה זו. צפינו שבגלל שזיהוי העבריינין מבוסס על זיכרון אמיתי מהאירוע, לא מעט עדים יצליחו – שעה שיבחרו בעבריינין – לבחור בו במידת הביטחון הרבה ביותר. ואכן, מחצית העדים שבחרו בעבריינין ובניצב נוסף בחרו בו בביטחון רב יותר, וזהו אחוז גבוה יותר משהיינו מצפים שיתרחש באקראי.

שנית, צפינו שעד שזוהה את העבריינין יעשה זאת לא רק בביטחון יחסי, אלא במידה רבה של ביטחון. אכן, שני-שלישים מהעדים הללו בחרו בעבריינין במידת ביטחון של 90% ומעלה.

שלישית, צפינו שעד שמוזהה את העבריינין יפסיק לבחור עוד ברגע שבחר בו. לפני הופעת העבריינין סביר שיבחר מתוך חוסר-ביטחון, אך לאחר הופעתו איש מהניצבים כבר לא אמור להיראות דומה דיו לעבריינין כדי שייבחר. ואכן, שני-שלישים מהעדים הללו נמנעו מלבחור ניצב אחר לאחר שבחרו בעבריינין.

נוסף – וגם החשוב ביותר – עדים ממעטים לבחור בחירה מוטעית בחשוד חף כשהעבריינין אינו במסדר. התף אינו נבחר יותר במצב שבו העד בוחר יותר מאדם

אחד לעומת מצב שבו עד בוחר רק באדם אחד. משמעות הדברים היא שבסך הכול יש יותר זיהויים של העבריין מאשר במסדר הסדרתי, מבלי לשלם מחיר של יותר זיהויים שגויים.

הדבר בולט במחקר שערכתי³¹ ובו השויתי מסדר MSL למסדר סדרתי באותו גודל (20–25 איש; בסעיף הבא אדון בנושא הגדלת המסדר). ההבדל היחיד בין שני מסדרי הזיהוי היה שבמסדר ה-MSL מותר היה לעד לבחור יותר מאדם אחד. במסדר ה-MSL 34% מהעדים זיהו את העבריין, 19% מהם בחרו רק בעבריין, והשאר (15%) זיהו את העבריין בכך שבחרו בו במידת בטחון רבה יחסית לבחירות האחרות. במסדר הסדרתי רק 10% זיהו את העבריין.

לעומת זאת, כלל לא נמצא הבדל מבחינת הבחירות השגויות שנעשו בשני המסדרים: 40% במסדר ה-MSL ו-39% במסדר הסדרתי. נזכור שאלו בחירות שגויות של ניצבים במסדרים, ולא זיהויים שגויים של החף מפשע. מכיוון שכל מסדר כלל לפחות 20 אנשים, הסיכוי לבחור את החשוד החף במסדר ה-MSL הוא לכל היותר גודל המסדר ומספר הבחירות השגויות, ובמקרה שלנו: $2\% = 40/20$.

(ג) הגדלת המסדר

זכרנו כבר שהשינוי המרשים ביותר במסדר הוא הגדלתו. מכיוון שהסיכוי לבחור בחשוד חף הוא $1/N$, כאשר N הוא גודל המסדר, אפשר להקטין במידה מרשימה את הזיהויים השגויים על ידי הגדלת מספר הנוכחים במסדר. ברור שהגדלה זו מוגבלת: אם נגדיל את המסדר יתר על המידה, העדים יתעייפו ולא יצליחו עוד לזהות את העבריינים.

נוסף על כך סביר שבתנאים מסוימים הגדלת המסדר תקטין במידה מסוימת את סיכויי הזיהוי של עבריינים. ככל שיש יותר ניצבים, כך גדל הסיכוי שכאשר זיכרוננו של העד אינו טוב במיוחד, יימצאו במסדר ניצבים שהעד יתבלבל בינם לבין העבריין. למשל, במחקר שהשווה בין מסדר סדרתי שבו נכחו שישה אנשים לבין מסדר MSL שבו נכחו 24 אנשים,³² מסדר ה-MSL הניב 43% של זיהוי נכון (אחוז קרוב ל-34% בניסוי הקודם), בעוד שהמסדר הסדרתי הניב 35% (הרבה יותר מאשר בניסוי הקודם). נראה שבמסדר סדרתי הכולל שישה אנשים היה סיכוי קטן יותר שהעד יתבלבל ויבחר בניצב בטעות (ויפספס את העבריין), מאשר במסדר של 20–24 אנשים. אכן, במסדר שבו נכחו שישה אנשים רק 18% בחרו ניצב, בעוד שבמסדר שבו נכחו 20–24 אנשים 39% בחרו בניצב. הניסוי השני מדגים יפה את עליונותו של המסדר הגדול יותר. המסדר הגדול

31 ראו הערה 29 לעיל.

32 ראו הערה 29 לעיל.

של ה-MSL אמנם הקטין את ההבדל בויהויים בינו לבין המסדר הסדרתי הקטן, אם כי נשאר יתרון לא משמעותי של 43% לעומת 35%. היתרון הגדול מתבטא בהקטנת הויהויים השגויים. מספר הבחירות השגויות של ניצב כשהעברין לא היה במסדר היה זהה בשני המסדרים - 30%. הסיכוי לזיהוי שגוי של החשוד החף במסדר ה-MSL הוא $30/24=1.25\%$, בעוד שבמסדר הסדרתי הוא $30/6=5\%$. לסיום, חשוב להדגיש שניתן להגדיל את המסדר מבלי לאפשר לעד יותר מבחירה אחת. הוספת האפשרות ליותר מבחירה אחת מגדילה את הויהויים של העברין כשהמסדר הוא מסדר עוקב רגיל. לעומת זאת, המסדר חייב להיות גדול כשמאפשרים יותר מבחירה אחת.

(ד) מידת הביטחון כשמאפשרים יותר מבחירה אחת

לא כדאי להסיק דבר ממחקרים אחרים על היעדר הקשר בין מידת הביטחון של העד המזוהה לבין דיוק הזיהוי, שכן יש למידת הביטחון מובן אחר לגמרי כשמאפשרים יותר מבחירה אחת. ההיגיון פשוט ביותר: כאשר עד יכול לבחור יותר מאדם אחד, סביר לראות כ"זיהוי" רק את הבחירה שנעשתה במידת הביטחון הרבה ביותר, שכן אפשר כמובן "לזהות" רק אדם אחד.

אין זה משנה בכמה אחוזים "מזוהה" אותו אדם. אני מסכים עם המחברים שיש הבדלים בין עדים בנוגע למידת הביטחון שהם מפגינים באופן כללי: העד מראה את העדפתו לזיהוי מסוים בכך שהוא מפגין את מידת ביטחונו הגבוהה ביותר. אצל עד שמטבעו מפגין ביטחון רב ההבדל בין החשוד לבין העברין עשוי להיות 95% לעומת 90%, אם נכמת את ביטחונו באחוזים; אצל עד שמטבעו מפגין פחות ביטחון ההבדל הזה עשוי להיות 65% לעומת 60%. בשני המקרים, מכיוון שהעד בחר בחשוד בביטחון הרב ביותר, בחירה זו נחשבת לזיהוי.

מסתבר אם כן שעל פי השיטה שהצעתי ההבדלים הטבעיים בין עדים בנוגע לספקנותם או ביטחונם אינם משנים דבר. אנו משווים את מידת ביטחונו הגבוהה או הנמוכה של העד כלפי בחירת החשוד עם מידת ביטחונו כלפי בחירת ניצבים אחרים. עד שמפגין מידת ביטחון רבה אמור להפגין אותה עוד יותר לגבי העברין, ועד שמפגין מידת ביטחון מועטה - בכל זאת אמור להפגין יותר ביטחון בנוגע לבחירת העברין.

בשיטה המקובלת אין אפשרות להשוואה כזו; יש רק בחירה אחת. אז נאלצים - אם רוצים להיעזר במידת הביטחון - להסתכן בבעיית ההבדלים בין עדים בהפגנת מידת ביטחונם. למשל, ניתן להסיק שעד שבחר בחשוד ב-95% ביטחון בחר בעברין, בעוד שמי שבחר בו רק ב-65% לא בחר בעברין. מהדוגמה הקודמת שלנו ראינו שההחלטה לגבי מי שבחר רק ב-65% עשויה להיות שגויה.

מנשה ועאסי משערים שייתכן כי טיפוס מסוים של עדים יצליח לנצל את האפשרות ליותר מבחירה אחת. מובן שהדבר ייתכן, אך הדבר הברור הוא שמדובר ככל הנראה באותו טיפוס שבמסדר העוקב ימנע מלבחור – וכך יקטין את זיהויו של העברייין במסדר העוקב הרגיל. בכל מקרה, העובדה האמפירית היא שכאשר נגדיר "זיהוי" במקרה שבו עד בוחר ביותר מאדם אחד את בחירתו הבטוחה ביותר, עדים אכן מצליחים לזהות יותר עבריינים מבלי לשלם מחיר גדול יותר של זיהויים שגויים.

